

Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Надія ГОРБАЧ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ОК «Українознавчі студії»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальностей Початкова освіта, Дошкільна освіта

УДК 39(=161.2):061(083.13)

Г 67

Горбач Н. В. Методичні рекомендації до семінарських занять з ОК «Українознавчі студії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальностей Початкова освіта, Дошкільна освіта [Електронний ресурс]. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2024. 30 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Давидюк Віктор Феодосійович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури Волинського національного університету імені Лесі Українки

Ковальчук Ірина Леонідівна – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол №2 від 22.10.2024 р.)*

*Розглянуто на засіданні кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол №1 від 03.09.2024 р.)*

Методичні рекомендації до семінарських занять з ОК «Українознавчі студії» розроблено відповідно до освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для спеціальностей 013 Початкова освіта та 012 Дошкільна освіта.

Видання містить плани семінарських занять, що складаються з переліку теоретичних запитань та практичних завдань, запитань для самоперевірки та списку рекомендованої літератури до кожної теми.

Посібник призначений для майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та початкової школи.

©КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Анотація освітнього компонента.....	5
Програма освітнього компонента.....	6
Плани та завдання до семінарських занять.....	7
Політики курсу.....	26
Рекомендована література.....	27

ВСТУП

Пропоновані методичні рекомендації до семінарських занять з ОК «Українознавчі студії» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для спеціальностей А3 Початкова освіта та А2 Дошкільна освіта Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Цей базовий комплексний курс спрямований на формування цілісного та багатогранного уявлення про Україну як унікальний феномен, усвідомлення її культурної спадщини, ролі мови, історії та географічного середовища у формуванні української національної ідеї. Освітній компонент «Українознавчі студії» також має на меті через знання про Україну та українство сформувати інформаційну стійкість здобувачів освіти, що є важливим інструментом в інформаційній війні.

Особлива увага в посібнику приділяється формуванню здатності майбутніх фахівців інтегрувати українознавчі знання не лише у власну світоглядну систему, але й в освітній простір Нової української школи та закладів дошкільної освіти. Зміст практичних завдань сфокусований на розвитку медіаграмотності та інформаційної стійкості, оскільки в умовах гібридної війни українознавство виступає як інструмент протидії ворожим маніпуляціям і як засіб утвердження культурної автентичності.

Видання містить перелік усіх тем, що винесені на семінарські заняття, зокрема, розгорнутий план кожного з них. План семінарських занять окреслює основні поняття, з якими мають ознайомитися здобувачі освіти, перелік теоретичних запитань та практичних завдань, запитання для самоперевірки та список рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів до кожної теми. Перелік джерел охоплює провідні дослідження в галузі українознавства та є необхідним для якісного опрацювання матеріалу.

Виконання завдань у процесі семінарських занять стимулює пошуково-дослідницьку діяльність, сприяє засвоєнню наукового апарату курсу та розвиває навички аргументованого публічного виступу і дискусії. Це забезпечує не просто отримання суми знань про Україну, а формування свідомої, компетентної особистості педагога-патріота, здатного ефективно працювати в умовах національного відродження.

Опанування курсом сприятиме формуванню мовної стійкості, активної громадянської позиції та патріотизму. Для майбутніх педагогів (спеціальностей Початкова освіта та Дошкільна освіта) ці знання є ключовими для реалізації націєтворчої місії – виховання молодого покоління на засадах української національної ідеї.

АНОТАЦІЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

У суспільно-політичних обставинах, які складаються сьогодні, особливо в умовах російської агресії проти України, її суверенітету, територіальної цілісності та національної ідентичності «Українознавчі студії» – це складова національної безпеки України. Це базовий комплексний курс, що спрямований на формування в здобувачів освіти знань про Україну як цілісний феномен, розуміння унікальності її культурної спадщини в умовах глобалізаційних процесів. Освітній компонент передбачає ознайомлення з багатогранністю та самобутністю автентичної української культури в національному та світовому контексті; усвідомлення ролі мови, культурно-історичних обставин, географічного середовища у формуванні української національної ідеї.

Опанування курсом «Українознавчі студії» сприятиме формуванню мовної стійкості, активної громадянської позиції, патріотизму та відчуття відповідальності за майбутнє України. Вивчення курсу також сприятиме розвитку критичного мислення та стійкості до інформаційних ворожих впливів, формуванню компетентностей, необхідних для реалізації націєтворчої місії в українському суспільстві.

Українознавство як наука становить цілісну систему знань про Україну, що включає в себе крає-, країно-, природо-, суспільство, людино-, народознавство, але не як окремі предмети, а як елементи універсальної цілісності. Зміст освітнього компоненту «Українознавчі студії» побудований на основі концепції, запропонованої Петром Кононенком, і передбачає розгляд взаємопов'язаних між собою концентрів: Україна – етнос, нація; Україна – природа, екологія; Україна – мова; Україна – держава, суспільство; Україна – культура (матеріальна та духовна); Україна в міжнародних відносинах; Україна – тип людини, ментальність; Україна – доля; Україна: історичні уроки та історична місія.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета – сформувати в здобувачів освіти цілісне уявлення про Україну як феномен, поглибивши знання з української етнології та етнографії, фольклористики, культурології, літератури, мови; простежити особливості розвитку національної системи духовних цінностей; розвинути почуття національної гордості та самосвідомості громадян, які розуміють і цінують національну спадщину.

Основні **завдання** освітнього компонента:

- опанувати концептуальними засадами українознавства як цілісної системи знань про Україну;
- сприяти формуванню національної ідентичності та її основних ознак, стійкості до впливів, відповідальності за долю Батьківщини;
- підготувати здобувачів освіти до свідомого вибору життєвої позиції, що поєднує особисті інтереси з громадянськими та національно-державними;
- сформувати уявлення про сучасний стан українознавчої науки, ознайомити здобувачів освіти із провідними дослідженнями та змістом сучасних проєктів у сфері українознавства;
- сприяти формуванню свідомої особистості майбутнього педагога, що інтегруватиме знання з українознавства в освітній процес закладів дошкільної освіти та початкової школи, виховуватиме молоде покоління на засадах української національної ідеї та патріотизму.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль 1. Загальні відомості про українознавство.

Україна: етнос, нація і держава, природа, екологія

Тема 1. Концепція, структура і завдання курсу «Українознавчі студії». Історія, етапи розвитку та джерела українознавства.

Тема 2. Основні центри українознавства. Україна – етнос. Наукові теорії та версії походження й розвитку українського етносу.

Тема 3. Україна – природа, екологія. Вплив природного середовища на формування рис української ментальності.

Тема 4. Україна – нація і держава. Державотворення в Україні як предмет вивчення українознавства.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1

Змістовий модуль 2. Україна – мова. Національна культура України. Україна – ментальність та історична місія

Тема 5. Україна – мова. Мовна ситуація та мовна політика в Україні.

Тема 6. Україна: культура. Поняття культури. Національна культура, етнічна культура. Матеріальна та духовна культура.

Тема 7. Фольклор як найдавніша форма творчості та передумова виникнення літературних жанрів. Маркери національної належності в українському фольклорі. Фольклор Волині та Західного Полісся в національному контексті.

Тема 8. Україна: художня словесність. Роль і місія художньої словесності в контексті українознавства.

Тема 9. Україна – ментальність. Україна – історична місія. Концепція історичної місії народу.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 2

Змістовий модуль 3. Українознавство на сучасному етапі розвитку.

Тема 10. Українознавство як складова національної безпеки України. Роль медіаграмотності в сучасних українознавчих студіях.

Тема 11. Інтеграція українознавчих знань, цінностей та компетенцій в освітні програми ЗДО та Нової української школи – стратегічний крок до формування національно свідомої особистості громадянина та патріота України. Регіональний компонент українознавчих матеріалів (місцеві традиції, говірки, інформація про відомих українців рідного краю).

Тема 12. Сучасні освітні проєкти з українознавства. Можливості проєктів з українознавства для формування національної ідентичності молодого покоління.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 3.

ПЛАНИ ТА ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1

Тема: Витоки українознавства. Основні етапи етногенезу українців.

План

Основні поняття: українознавство, центри українознавства, українство, народознавство, етнографія, етнологія, культурологія, світове українство, історіографія, етнос, етногенез, автохтонність, автостереотипи, менталітет.

Теоретична частина

1. Роль «Українознавчих студій» як інтегрованого курсу про Україну.
2. Поняття «Україна» та «українство», загальна характеристика українознавчих термінів.
3. Джерельна база українознавства.
4. Українознавчі дослідження: персоналії провідних істориків, лінгвістів, народознавців, етнологів, культурологів, фольклористів, педагогів.
5. Основні центри українознавства (за Петром Кононенком).
6. Поняття етносу та етногенезу.
7. Теорії походження українського етносу.
8. Етапи розвитку української народності.

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Науковий портрет» – оберіть одного з провідних дослідників історії, лінгвістики, етнографії, фольклору тощо та створіть коротке повідомлення (до 6 речень) про внесок цієї особистості у витоки та становлення українознавства як науки.

Завдання 3. «Історична стрічка» – накресліть (або створіть за допомогою електронних ресурсів) схему (хронологічну стрічку) основних етапів розвитку української народності, вказавши ключову подію або характерну рису для кожного етапу.

Запитання для самоперевірки

1. Яка мета та завдання курсу «Українознавчі студії»?
2. Чому вивчення українознавства сьогодні можна вважати складовою національної безпеки України?
3. Назвіть основні центри українознавства за П. Кононенком?
4. Охарактеризуйте зв'язок українознавства з етнологією та етнографією.
5. Чому українознавчі студії – це інтегрований курс?
6. Як ви розумієте поняття «глобальне українство»?
7. Як, на вашу думку, в сучасних умовах пов'язані українознавство та інформаційна грамотність?
8. Які знання про Україну можна отримати на курсі «Українознавчі студії»?

9. Чому глобальне українство – новий соціокультурний феномен у сучасному світі?
10. Яка, на вашу думку, роль українознавчих знань у системі сучасної дошкільної та шкільної освіти?
11. Дайте визначення поняттю «етногенез».
12. Назвіть основні теорії етногенезу українців.
13. У чому суть теорії автохтонності українців?
14. Як географічне розташування України відобразилося на геополітичних чинниках формування етносу?
15. Як ви розумієте значення поняття «кордоцентризм»?
16. Як уявлення народу про себе відображаються на його етнічних ознаках?
17. Що таке автостереотипи і чому вони здебільшого є позитивними та ідеалізованими уявленнями?

Рекомендована література:

1. Братко-Кутинський О. Феномен України: наукове дослідження. Київ: Центр учбової літератури, 2022.
2. Виховні засади утвердження української національної ідентичності. Методичний посібник / Журба К. О., Бех І. Д., Канішевська Л. В., Корнієнко А. В., Малиношевський Р. В., Рейпольська О. Д. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 124 с.
3. Вівчарик Н. Українознавство в контексті становлення і розвитку національної освіти: Методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 42 с.
4. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Науково-дослідний інститут українознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=qp1v6dle96tskgjrbrnrfpprm2
5. Кононенко П., Пономаренко А. Українознавство: Конспект лекцій. Київ: МАУП. 392 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ukr_znavstvo.pdf
6. Наливайко С. Про специфіку українознавства як науки. *Українознавство*. 2019. № 1(70). С. 14–25. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/164711>
7. Отрошко Л. Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в умовах російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 3(92). С. 207–221. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/312759>
8. Петрук Н. Викладання українознавства у вищій школі як національна потреба. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 1(24). С. 353–366. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/649/598>
9. Рафальський О., Калакура Я., Коцур В., Юрій М. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 1. 432 с.; Кн. 2. 536 с.
10. Стефанюк С., Кобець О., Лантух В., Лантух А. Духовна культура як основа становлення української нації: монографія / гол. ред. В. Лантух. Краматорськ: ЦТРІ «Друкарський дім», 2020. 391 с.
11. Українознавство : навчально-методичний посібник / упор. В. Гончарук. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Наук.-досл. лабораторія «Проблеми підготовки студентів-філологів до українознавчої роботи в школі» [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 122 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/16343>

12. Українознавство : навчальний посібник / укл. Терешко І. Г., Гончарук В. А., Йовенко Л.І. 2-ге вид. Умань, 2017. 265 с.

13. Філіпчук О. Проблема формування національної ідентичності: теоретичний аспект. *Наукові записки*. 2024. Вип. 213. С. 369–373. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1804/1775>

14. UKulture: Платформа для знайомства з українською культурою. Від професійних дослідників та дослідниць культури. З любов'ю, без шароварщини та кліше. URL: <https://uculture.com.ua/>

Семінарське заняття 2

Тема: Вплив природного середовища на формування рис української ментальності.

План

Основні поняття: географічне розташування, ареал, екологія, аграрний, землеробство, скотарство, тваринництво, анімізм, тотемізм, культ предків, народний календар, ментальність.

Теоретична частина

1. Природа та екологія України як чинники українознавства.
2. Природні умови – джерело найдавніших вірувань українців.
3. Календарні міфи наших предків.
4. Основні типи господарювання українців, їх зв'язок з географічними чинниками.
5. Допоміжні типи господарювання на теренах України.
6. Формування рис ментальності українців під впливом природних чинників.
7. Екологічна ситуація в Україні.
8. Довгострокові екологічні ризики, спричинені війною.

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Розшифруй обряд» – оберіть будь-яку календарно-обрядову традицію (співання веснянок, виконання Кривого танцю, календарно-обрядової гри «Подоланочка», свято Юрія, свято Купала, петрівчані, купальські, русальні пісні, жниварські традиції та пісні) та проаналізуйте її зв'язок із природними явищами, що характерні для часу проведення. Поясніть, які з найдавніших вірувань (анімізм, тотемізм чи культ предків) лежать в її основі.

Завдання 3. «Етимологічний календар» – оберіть один із дванадцяти місяців року (здобувачі освіти мають узгодити між собою), проаналізуйте та поясніть його етимологічне походження, виявивши прямий зв'язок із природними, кліматичними та господарськими явищами, характерними для відповідного періоду.

Запитання для самоперевірки

1. Яке місце посідає природа та екологія в системі українознавства?
2. Як родючі землі України вплинули на формування світогляду українців та які риси характеру закріпили?
3. Чому, на вашу думку, географічне розміщення народів має вирішальне значення для формування первісних вірувань?
4. Як особливості рельєфу (наприклад, гори чи рівнини) можуть впливати на характер фольклору певного народу?
5. Які провідні типи господарювання розвивалися на українських землях з давніх часів завдяки природно-кліматичним умовам?
6. Охарактеризуйте допоміжні господарські заняття українців, які забезпечували потреби, що не покривалися основними.
7. Назвіть синоніми до терміна «землеробство».
8. Які риси вдачі українців, на думку Д. Чижевського, сформувало природне середовище?
9. Які найдавніші типи вірувань українців тісно пов'язані з природою?
10. Як культ предків пов'язаний із календарною обрядовістю українців?
11. Що таке календарні міфи українців та що вони пояснюють?
12. Поясніть походження української назви місяця «червень».
13. З чим пов'язана назва місяця «жовтень» і чому вона є унікальною серед слов'янських мов?
14. Які риси української ментальності, на думку вчених, були сформовані під впливом географічного розташування та природного середовища?
15. Охарактеризуйте тотемізм як одне з найдавніших вірувань українців.
16. Які довгострокові екологічні ризики спричинила війна, розв'язана росією?

Рекомендована література:

1. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. шосте, виправл. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 448 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/25148/1/vyb_lekts_ukr_folk.pdf
2. Давидюк В. Круглий рік (досліди з поля календарної обрядовості Західного Полісся): монографія. Луцьк: Вежа-друк, 2019. 244 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19391/1/krugl_rik15.02.pdf
3. Калакура Я. Українознавство у викликах у війні московії проти України. *Українознавство*. 2023. № 1. С. 15–26. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/275027>
4. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Науково-дослідний інститут українознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=qp1v6dle96tskgjrbrnrfpprm2
5. Кононенко П., Пономаренко А. Українознавство: Конспект лекцій. Київ: МАУП. 392 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ukr_znavstvo.pdf
6. Олійник Л. Концептуальна основа виховання патріотизму молоді в умовах повномасштабного російського вторгнення. *Освіта дорослих: теорія, досвід*,

перспективи. 2023. № 2. С. 100–111. URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/24/27>

7. Петрук Н. Викладання українознавства у вищій школі як національна потреба. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 1(24). С. 353–366. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbimykh/article/view/649/598>

8. Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с.

9. Рафальський О., Калакура Я., Коцур В., Юрій М. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 1. 432 с.; Кн. 2. 536 с.

10. Стефанюк С., Кобець О., Лантух В., Лантух А. Духовна культура як основа становлення української нації: монографія / гол. ред. В. Лантух. Краматорськ: ЦТРІ «Друкарський дім», 2020. 391 с.

Семінарське заняття 3

Тема: *Етапи розвитку української державності.*

План

Основні поняття: *нація, національна ідея, національна ідентичність, державність, суверенітет, конституція України, соборність, русифікація, тоталітарний режим, автономія, громадянське суспільство.*

Теоретична частина

1. Витоки української національної ідеї.
2. Державотворчі процеси та становлення української нації до впливу росії:
 - роль Київської Русі у формуванні політичних та культурних традицій України;
 - доба Галицько-Волинського князівства;
 - статус та самобутність українських територій у складі Великого Князівства Литовського;
 - доба Гетьманщини в історії України.
3. Становище українських територій та національні процеси в складі російської імперії:
 - політика імперського режиму щодо українців та її наслідки для національного розвитку;
 - національно-визвольні процеси та відродження державної ідеї в період Української Народної Республіки (УНР);
 - шляхи збереження національної ідентичності та культури в умовах радянської тоталітарної системи.
4. Шляхи збереження національної ідентичності та культури в умовах радянської тоталітарної системи.
5. Проголошення незалежності України: досягнення та виклик одночасно.

6. Еволюція українського громадянського суспільства – революції 2005 та 2014 років.
7. Українська державність перед загрозою російської агресії.

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Рольова гра» – підготуйте коротку промову від імені одного з українських історичних діячів, який хоче досягнути своєї мети (це може бути Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Ярослав Мудрий, княгиня Ольга, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Павло Скоропадський, В'ячеслав Чорновіл та інші видатні постаті).

Завдання 3. Напишіть есе про становлення української державності на тему «В своїй хаті своя правда».

Запитання для самоперевірки

1. У якому столітті почалася консолідація перед- і ранньодержавних слов'янських племінних об'єднань навколо Києва, що призвела до утворення Русі?
2. Назвіть дві основні землі, які складала ядро Руської держави, створеної князем Олегом.
3. Який князь прийняв християнство як державну релігію Русі та в якому році?
4. Скільки років проіснувала Київська Русь як єдина держава?
5. Які дві князівства були найсильнішими на території сучасної України після розпаду Київської Русі?
6. Які державні атрибути сучасної України беруть свій початок із часів Київської Русі?
7. Чому руські землі мали значний вплив на Велике Князівство Литовське?
8. За якими принципами базувалася громада як суспільна організація козацтва?
9. Яким чином українське козацтво та Запорозька Січ сформували підвалини республіканської форми правління в Україні?
10. Яким чином Запорозька Січ функціонувала як військово-політична організація?
11. Назвіть три стадії українського національного відродження у XIX ст.
12. Який процес у 20–30-х рр. XX ст. в УСРР, спрямований на зміцнення більшовицької системи, мав неочікувані наслідки у вигляді зростання національної свідомості?
13. Яким чином радянська влада використовувала терор, зокрема Голодомор 1932–1933 років, для подолання спротиву українського селянства?
14. Коли було ухвалено Акт проголошення незалежності України, який став точкою відліку сучасної державності?
15. Яку ключову роль у політичному розвитку незалежної України відіграла активізація громадянського суспільства, що проявилася під час Помаранчевої Революції?
16. Які рушійні мотиви, на вашу думку, керували учасниками Революції Гідності?

17. Які націєтворчі процеси відбуваються в Україні після початку повномасштабного вторгнення росії?
18. У чому полягає основна мета російської агресії, окрім захоплення території, з точки зору української державності та ідентичності?
19. На вашу думку, яку функцію виконує культура в умовах війни?
20. Як, на вашу думку, в українській історії простежується європейський вектор розвитку?

Рекомендована література:

1. Бевз Т. Вплив глобалізації на утвердження національної ідентичності в умовах війни: виклики і загрози. *Українознавство*. 2022. № 3. С. 8–27. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/263588>
2. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. Т. 30. С. 17–22. URL: <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/448>
3. Історія української державності: конспект лекцій для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти неісторичних спеціальностей / укл. Т. Батюк та ін. Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2023. 168 с.
4. Калакура Я. Українознавство у викликах у війні московії проти України. *Українознавство*. 2023. № 1. С. 15–26. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/275027>
5. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Науково-дослідний інститут українознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=qp1v6dle96tskgjrbrnrfpprm2
6. Українознавство : навчально-методичний посібник / упор. В. Гончарук. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Наук.-досл. лабораторія «Проблеми підготовки студентів-філологів до українознавчої роботи в школі» [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 122 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/16343>
7. Українознавство : навчальний посібник / укл. Терешко І. Г., Гончарук В. А., Йовенко Л.І. 2-ге вид. Умань, 2017. 265 с.
8. Український інститут національної пам'яті. Офіційний сайт. URL: <https://uinp.gov.ua/>
9. Шакурова О. Роль українознавства у зміцненні української національної ідентичності та впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній простір під час російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 4(93). С. 267–275. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/315067>
10. Drabant S. Kultura jako oręż i tarcza w warunkach wojny. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Vol. XII/2. pp. 153–161. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45824/37808>
11. Snyder Timothy. Making of Modern Ukraine. Lecture 1. *Thinking about...* [Електронний ресурс]. February, 2023. URL: https://snyder.substack.com/p/making-of-modern-ukraine-lecture?utm_source=post-email-
12. Snyder Timothy. Why the Ukrainian Victory is Important for the World? [Електронний ресурс]. *Український інститут національної пам'яті*. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst/dr-timothy-snyder-why-the-ukrainian-victory-is-important-for-the-world>

Семінарське заняття 4

Тема: Українська культура у світовому контексті. Мова як основний ідентифікатор національної культури.

План

Основні поняття: національна культура, світогляд, синкретизм, матеріальна та духовна культура, культурна спадщина, автентичність, глобалізація, лінгвогенез, мовна ситуація, мовна політика.

Теоретична частина

1. Особливості духовної культури українського народу.
2. Традиційна матеріальна культура українців.
3. Найпоширеніші народні ремесла.
4. Об'єкти матеріальної та духовної культури України, що мають історичне, етнографічне та наукове значення у світовому контексті.
5. Система заходів, спрямованих на збереження української культурної спадщини.
6. Українська мова як ідентифікатор національної культури.
7. Мовна ситуація та мовна політика в Україні.
8. Глобалізація: можливості та загроза для ідентичності.

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Україна і світ» – проаналізуйте, які елементи української культури модні та популярні у світі, як їх використовують.

Завдання 3. Перегляньте за qr-кодом фільм «Як українці українською заговорили» від каналу «Суспільне. Культура», визначте, які заборони та перешкоди пододала українська мова на шляху до статусу державної мови України.

Завдання 4. Перегляньте за qr-кодом сторінку Українського культурного фонду, охарактеризуйте пріоритетні напрямки фонду в розвитку та збереженні української культури.

Запитання для самоперевірки

1. У чому полягає відмінність між матеріальною та духовною культурою?
2. Поясніть, що таке автентичність культурної спадщини?
3. Які ризики для автентичності несе глобалізація?
4. Назвіть елементи традиційної матеріальної культури українців.
5. Як Український культурний фонд сприяє збереженню національної спадщини?
6. Які елементи української культури є зараз модними та популярними у світі?
7. У чому полягає фундаментальна роль мови для людського мислення, крім можливості називати об'єкти?

8. Яку роль відіграє мова в суспільстві?
9. Яким чином мова забезпечує культурну спадкоємність від покоління до покоління?
10. Що свідчить про питому давність української мови?
11. Як, на вашу думку, мова зберігає історичний досвід народу?
12. Як називається система заходів, спрямованих на регулювання мовних відносин в державі?
13. Поясніть значення терміна «мовна ситуація».
14. Яка стаття Конституції України визначає українську мову державною?
15. Які завдання має реалізовувати Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»?
16. Які загрози для української мови існують сьогодні?
17. Як автори сучасного українського медіаконтенту демонструють відстоювання території на культурному та лінгвістичному рівнях?

Рекомендована література:

1. Білавич Г., Оліяр М., Піддубівна І. Розвиток національно-мовної особистості учня початкової школи у вимірі новітнього етапу розбудови української освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 10. С. 41–46. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/248346/245686>
2. Братко-Кутинський О. Феномен України: наукове дослідження. Київ: Центр учбової літератури, 2022.
3. Вівчарик Н. Українознавство в контексті становлення і розвитку національної освіти: Методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 42 с.
4. Горбач Н. В. Маркери української ідентичності в сучасному медіапросторі. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Вип. XII/2. С. 139–152. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45823/37807>
5. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Науково-дослідний інститут українознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=qp1v6dle96tskgjrbrnrfpprm2
6. Стефанюк С., Кобець О., Лантух В., Лантух А. Духовна культура як основа становлення української нації: монографія / гол. ред. В. Лантух. Краматорськ: ЦТРІ «Друкарський дім», 2020. 391 с.
7. Українознавство : навчально-методичний посібник / упор. В. Гончарук. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Наук.-досл. лабораторія «Проблеми підготовки студентів-філологів до українознавчої роботи в школі» [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 122 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/16343>
8. Українознавство : навчальний посібник / укл. Терешко І. Г., Гончарук В. А., Йовенко Л.І. 2-ге вид. Умань, 2017. 265 с.
9. Фаріон І. Мова – краса і сила: суспільно-креативна роль української мови в ХІ – середині ХІХ ст.: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 224 с.
10. «Як українці українською заговорили»: просвітницький фільм від каналу «Суспільне. Культура». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2TqtNB5XSUM>
11. UKulture: Платформа для знайомства з українською культурою. Від професійних дослідників та дослідниць культури. З любов'ю, без шароварщини та кліше. URL: <https://uculture.com.ua/>

Семінарське заняття 5

Тема: Основні види українського словесного фольклору.

План

Основні поняття: фольклор, усна народна творчість, календарно-обрядовий фольклор, родинно-обрядовий фольклор, ліричні пісні, казкова народна проза, легенда, переказ, загадка, прислів'я, думи, історичні пісні, балади, постфольклор, неофолк, мілітаріфолк, мем.

Теоретична частина

1. Поняття та специфічні ознаки фольклору. Фольклор та усна народна творчість – кореляція термінів.
2. Генеза української народної творчості.
3. Різновиди казкової народної прози.
4. Неказкова народна проза: легенди та перекази.
5. Календарно-обрядовий фольклор українців.
6. Весільна обрядовість.
7. Родинно-побутові та соціально-побутові пісні.
8. Маркери національної ідентичності в українському словесному фольклорі.
9. Фольклор Волині та Західного Полісся в національному контексті.
10. Сучасний український фольклор (пост фольклор, неофолк, мілітаріфолк, фольклорні стилізації, меми тощо).

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. На основі аналізу одного або двох жанрів словесного фольклору підготуйте повідомлення на тему «Гендерні уявлення наших предків».

Завдання 3. Запишіть від ваших бабусь (або інших інформаторів) зразки пісенного фольклору. Уточніть, чи пам'ятають вони веснянки, колядки та щедрівки, колискові пісні. Дані інформаторів запишіть за таким зразком:

- прізвище, ім'я та по батькові інформатора;
- рік та місце народження;
- місце проживання;
- освіта;
- професія або вид діяльності.

Запитання для самоперевірки

1. У чому полягає різниця між поняттями «фольклор» та «усна народна творчість»?
2. Назвіть специфічні ознаки українського фольклору.
3. Як ви розумієте таку рису народної творчості як варіативність?
4. Яка основна функція календарно-обрядового фольклору?

5. Ознаки яких історичних епох можна простежити в текстах українських колядок та щедрівок?
6. На які різновиди поділяється українська казкова проза?
7. Чому дослідники пов'язують казки про тварин із мисливською добою?
8. Які жанри належать до родинно-обрядового фольклору?
9. Які теми відображає соціально-побутовий фольклор?
10. Які ознаки української ідентичності відображає усна народна творчість?
11. Як ви розумієте термін «постфольклор»?
12. Що таке мілітаріфолк? Яка його основна функція у сучасній українській культурі?
13. Чи зберігає сучасний український фольклор (наприклад, меми, пісні про війну) такі ознаки як анонімність та варіантність? Обґрунтуйте.
14. Наведіть приклади сучасних пісень, які використовують прийоми фольклорної стилізації?
15. Чи можна, на вашу думку, вважати інтернет-меми різновидом сучасного фольклору?

Рекомендована література:

1. Віннічук А. Усна народна творчість: навч. посібник. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 304 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051716.pdf>
2. Братко-Кутинський О. Феномен України: наукове дослідження. Київ: Центр учбової літератури, 2022.
3. Волковічер Т. Вербальні тексти у народній вишивці XIX – першої половини XX ст.: генеза, семантика, прагматика. Київ: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2019. 173 с.
4. Горбач Н. В. Маркери української ідентичності в сучасному медіапросторі. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Вип. XII/2. С. 139–152. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45823/37807>
5. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. шосте, виправл. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 448 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/25148/1/vyb_lekts_ukr_folk.pdf
6. Давидюк В. Круглий рік (досліди з поля календарної обрядовості Західного Полісся): монографія. Луцьк: Вежа-друк, 2019. 244 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19391/1/krugl_rik15.02.pdf
7. Давидюк В., Ковальчук Л. Поетика західнополіського весілля: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 532 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/23583/1/Poetyka.pdf>
8. Мушкетик Л. Рід / родина як основа життєдіяльності українського етносу (за фольклорними джерелами кінця XIX – початку XX століття). *Філологічні трактати*. 2021. Т. 13. № 2. С. 62–74.
9. Стефанюк С., Кобець О., Лантух В., Лантух А. Духовна культура як основа становлення української нації: монографія / гол. ред. В. Лантух. Краматорськ: ЦТРІ «Друкарський дім», 2020. 391 с.
10. Drabant S. Kultura jako oręż i tarcza w warunkach wojny. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Vol. XII/2. pp. 153–161. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45824/37808>

Семінарське заняття 6

Тема: Українська література як засіб самовираження та самозбереження національної ідентичності українства.

План

Основні поняття: літературний процес, бароко, романтизм, реалізм, сентименталізм, просвітництво, модернізм, постмодернізм, «розстріляне відродження», «шістдесятництво», художні засоби.

Теоретична частина

1. Витоки української літератури: традиції бароко і тяжіння до фольклору в добу романтизму.
2. «Енеїда» І. Котляревського як знаковий твір для української літератури: елементи національної ідентичності в поемі.
3. Творчість Тараса Шевченка та її сучасне прочитання.
4. Роль літератури українського модернізму для утвердження загальнолюдських та національних цінностей.
5. «Розстріляне відродження» – розвиток української літератури на фоні сталінських репресій.
6. «Шістдесятництво» як літературний феномен та приклад національної гідності.
7. Література українського модернізму – повернення української літератури у світовий контекст (Ю. Андрухович, О. Забужко, Ю. Іздрик, Т. Ірванець, С. Жадан та ін.)
8. Сучасна українська література як реакція на суспільно-політичні події в Україні – видання про російсько-українську війну.

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Ментальна карта» – створіть ментальну карту «Періоди розвитку української літератури та їх значення у формуванні національної ідентичності».

Завдання 3. «Незламність у слові» – оберіть та проаналізуйте один із творів сучасної української літератури про російсько-українську війну. Закцентуйте увагу на тому, чому писати та говорити про цю війну – важлива місія українських митців.

Запитання для самоперевірки

1. Яка, на вашу думку, роль та місія літературної творчості у формуванні національної ідентичності?
2. У чому полягає тяжіння до фольклору в добу романтизму?
3. Назвіть три ключові елементи національної ідентичності, які І. Котляревський використав у «Енеїді».
4. Чому «Енеїда» І. Котляревського вважається знаковим твором, що започаткував нову українську літературу?
5. Які загальнолюдські та національні цінності є наскрізними у творчості Тараса Шевченка і як їх можна інтерпретувати в сучасному прочитанні?

6. Дайте визначення поняття «літературний процес» та поясніть його ключову особливість в умовах колоніального становища України.
7. Яку роль відіграв модернізм для утвердження української літератури у світовому контексті?
8. Якими естетичними особливостями відзначився період «розстріляного відродження»?
9. Назвіть 3-4 ключові імена митців «розстріляного відродження», знищених сталінськими репресіями.
10. Чому «шістдесятництво» вважається не лише літературним явищем, але й феноменом національної гідності та громадського спротиву?
11. Що таке постмодернізм?
12. Як література постмодернізму сприяла поверненню української літератури у світовий контекст?
13. Які нові теми або жанрові форми з'явилися в українській літературі як реакція на суспільно-політичні події останніх років?
14. Назвіть відомі вам твори про війну, розв'язану росією.

Рекомендована література:

1. Бевз Т. Вплив глобалізації на утвердження національної ідентичності в умовах війни: виклики і загрози. *Українознавство*. 2022. № 3. С. 8–27. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/263588>
2. Горбач Н. В. Маркери української ідентичності в сучасному медіапросторі. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Вип. XII/2. С. 139–152. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45823/37807>
3. Ковалів Ю. Історія української літератури: кін. XIX – поч. XXI ст.: підручник. У 10-ти т. Т. 7: Випробування репресіями і війною. К.: ВЦ «Академія», 2020. 528 с.
4. Ковалів Ю. Історія української літератури: кін. XIX – поч. XXI ст.: підручник. У 10-ти т. Т. 8: Еміграційні колізії письменства. К.: ВЦ «Академія», 2021. 592 с.
5. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Науково-дослідний інститут українознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=qp1v6dle96tskgjrbrnrfpprm2
6. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія. К.: Видавництво імені Соломії Павличко «Основи»; Видавництво «Stretovych», 2024. 632 с.
7. Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с.
8. Рафальський О., Калакура Я., Коцур В., Юрій М. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 1. 432 с.; Кн. 2. 536 с.
9. Стефанюк С., Кобець О., Лантух В., Лантух А. Духовна культура як основа становлення української нації: монографія / гол. ред. В. Лантух. Краматорськ: ЦТРІ «Друкарський дім», 2020. 391 с.

Семінарське заняття 7

Тема: Україна як бренд у світі: переваги та ризики.

План

Основні поняття: національний характер, бренд, етнокультурний, амбасадор, міф, наратив, стереотип, пропаганда, дезінформація, інформаційна гігієна.

Теоретична частина

1. Нові виклики для українознавства в умовах російської агресії проти України.
2. Дезінформація, пропаганда та медіаманіпуляції контентом про Україну як засіб ведення інформаційної війни.
3. Маркери української ідентичності в сучасному медіапросторі.
4. Елементи традиційної української культури, що стали брендом у світі.
5. Інформаційна грамотність як спосіб захисту культурної спадщини та збереження національних цінностей.
6. Російсько-українська війна як каталізатор руйнування міфів та стереотипів про Україну.

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Зруйнуй міф» – проаналізуйте, які міфи та стереотипи про Україну існували до повномасштабного вторгнення, і які чинники (військові, культурні, політичні) їх зруйнували.

Завдання 3. «Брендбук України» – підготуйте доповідь на тему «Що робить нас українцями» та презентуйте у форматі п'ятихвилинного пітчінгу¹.

Запитання для самоперевірки

1. Які нові виклики поставила російська агресія перед українознавством як наукою?
2. Які теми використовує російська пропаганда для дезінформації про Україну?
3. Поясніть, як медіаманіпуляції контентом про Україну використовуються як засіб ведення інформаційної війни?
4. Чому інформаційна грамотність є способом захисту національної культурної спадщини, а не лише особистої безпеки?
5. Які маркери української ідентичності є зараз найбільш помітними у сучасному медіапросторі?
6. Назвіть, які елементи української культури стали трендом у світі після 2022 року?
7. Поясніть, чому російсько-українська війна стала каталізатором руйнування міфів про Україну?
8. Які загрози несе використання української національної символіки як бренду?
9. Як українці за кордоном можуть привернути уваги світової спільноти до подій в Україні?
10. Чи можна вважати вивчення українознавства – це інструмент протистояння в гібридній війні, яку веде росія? Чому?

¹ Пітчінг – це коротка, переконлива презентація з промовою, яка має на меті зацікавити аудиторію.

Рекомендована література:

1. Бевз Т. Вплив глобалізації на утвердження національної ідентичності в умовах війни: виклики і загрози. *Українознавство*. 2022. № 3. С. 8–27. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/263588>
2. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. Т. 30. С. 17–22. URL: <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/448>
3. Вівчарик Н. Українознавство в контексті становлення і розвитку національної освіти: Методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 42 с.
4. Горбач Н. В. Маркери української ідентичності в сучасному медіапросторі. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Вип. XII/2. С. 139–152. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45823/37807>
5. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Науково-дослідний інститут українознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=qp1v6dle96tskgjrbrnrfpprm2
6. Калакура Я. Українознавство у викликах у війні московії проти України. *Українознавство*. 2023. № 1. С. 15–26. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/275027>
7. Кульчицький В. Патріотичне виховання як складова професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. Вип. 1 (44). С. 88–92.
8. Олійник Л. Концептуальна основа виховання патріотизму молоді в умовах повномасштабного російського вторгнення. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2023. № 2. С. 100–111. URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/24/27>
9. Отрошко Л. Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в умовах російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 3(92). С. 207–221. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/312759>
10. Петрук Н. Викладання українознавства у вищій школі як національна потреба. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 1(24). С. 353–366. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/649/598>
11. Рафальський О., Калакура Я., Коцур В., Юрій М. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 1. 432 с.; Кн. 2. 536 с.
12. Філіпчук О. Проблема формування національної ідентичності: теоретичний аспект. *Наукові записки*. 2024. Вип. 213. С. 369–373. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1804/1775>
13. Шакурова О. Роль українознавства у зміцненні української національної ідентичності та впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній простір під час російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 4(93). С. 267–275. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/315067>
14. Шумка М. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал*. Вип. 9. Одеса, 2016. С. 180–198. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/16917>

15. Drabant S. Kultura jako oręż i tarcza w warunkach wojny. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Vol. XII/2. pp. 153–161. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45824/37808>

16. UKulture: Платформа для знайомства з українською культурою. Від професійних дослідників та дослідниць культури. З любов'ю, без шароварщини та кліше. URL: <https://uculture.com.ua/>

Семінарське заняття 8

Тема: Вивчення українознавства в контексті сучасної дошкільної освіти та Нової української школи.

План

Основні поняття: інтеграція, українознавчі матеріали, контент, заклад дошкільної освіти, Нова українська школа, краєзнавство, патріотизм.

Теоретична частина

1. Інтеграція українознавчих знань, цінностей та компетенцій у зміст дошкільної та шкільної освіти – стратегічний крок до формування національно свідомої особистості громадянина України.
2. Українознавча складова освітньої програми для ЗДО «Дитина».
3. Українознавчі матеріали в сучасних підручниках для початкової школи.
4. Краєзнавство як частина українознавства.
5. Інформація про відомих українців: адаптація до дитячого сприйняття.
6. Роль українознавчих матеріалів у самопізнанні та самоідентифікації дітей дошкільного та шкільного віку.

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Методичний аналіз». Проаналізуйте українознавчі матеріали в одному з підручників для початкової школи («Українська мова», «Літературне читання», «Я досліджую світ», «Мистецтво»). Визначте, які різновиди українознавчих матеріалів вмістили автори; їхню кількість та основні функції.

Завдання 3. «Відомі українці рідного краю» – підготуйте розповідь про одного з відомих українців регіону, з якого ви родом (вченого, співака, педагога, спортсмена, політика тощо), адаптуйте розповідь до дитячого сприйняття.

Запитання для самоперевірки

1. Чи можна вважати інтеграцію українознавчих знань в освіту стратегічним кроком для формування особистості громадянина України?
2. Які різновиди українознавчих матеріалів містять видання для ЗДО?
3. Яка роль українознавчих матеріалів у сучасних підручниках для початкової школи?

4. Чому краєзнавство є невід'ємною частиною українознавства?
5. Чому регіональний компонент українознавчих матеріалів важливий для формування цілісного уявлення про Україну?
6. Чи можна вважати українознавство частиною реального життя? Чому?
7. Яка роль інфорграфіки, аудіоматеріалів, візуалізації у сприйнятті дітьми українознавчого контенту?

Рекомендована література:

1. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. Т. 30. С. 17–22. URL: <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/448>
2. Білавич Г., Оліяр М., Піддубрівна І. Розвиток національно-мовної особистості учня початкової школи у вимірі новітнього етапу розбудови української освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 10. С. 41–46. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/248346/245686>
3. Виховні засади утвердження української національної ідентичності. Методичний посібник / Журба К. О., Бех І. Д., Канішевська Л. В., Корнієнко А. В., Малиношевський Р. В., Рейпольська О. Д. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 124 с.
4. Вівчарик Н. Українознавство в контексті становлення і розвитку національної освіти: Методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 42 с.
5. Книга-мандрівка. Україна. [Електронний ресурс]. URL: https://www.youtube.com/channel/UCHq5vXBXgKpU0_Nxl8pDKyw
6. Лісовець О. Національно-патріотичне виховання з основами народознавства: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. 2022. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 111 с.
7. Олійник Л. Концептуальна основа виховання патріотизму молоді в умовах повномасштабного російського вторгнення. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2023. № 2. С. 100–111. URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/24/27>
8. Отрошко Л. Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в умовах російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 3(92). С. 207–221. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/312759>
9. Петрук Н. Викладання українознавства у вищій школі як національна потреба. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 1(24). С. 353–366. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/649/598>
10. Український культурний фонд (УКФ). Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. URL : <https://ucf.in.ua/>
11. Чарівний світ: проєкт збереження та популяризації української міфології. Офіційний сайт. URL : <https://magicworld.com.ua/>

Семінарське заняття 9

Тема: Сучасні освітні проєкти з українознавства.

План

Основні поняття: проєкт, інновація, локальна історія, волонтерство, ігрова діяльність, українська міфологія, національний контекст.

Теоретична частина

1. Сучасні проєкти, що популяризують українознавство.
2. Медіапроєкти про Україну для школярів.
3. Проєкти з дослідження локальної історії.
4. Волонтерські та громадські ініціативи.
5. Український культурний фонд – державний інвестор розвитку культури та креативних індустрій України.
6. Найвідоміші проєкти УКФ.
7. Роль проєкту «Книга-мандрівка. Україна» у формуванні національної ідентичності сучасної молоді.
8. Інтеграція українознавства та медіаграмотності у проєкті для молодших школярів «Мисливці за правдами».

Практична частина

Завдання 1. «Українознавчий глосарій» – укладіть короткий словник термінів основних понять, що пов'язані з темою семінарського заняття.

Завдання 2. «Сторінками УКФ» – проаналізуйте один із проєктів українознавчого спрямування, підтриманих УКФ (окрім «Книги-мандрівки»).

Завдання 3. «Робота в групах» – об'єднайтеся в групи (3-4 студенти) та створіть ідею для проєкту з українознавства, презентуйте її в аудиторії.

Алгоритм роботи в групах:

- розподіліть завдання для кожного учасника;
- оберіть напрям роботи (література, обрядовість, фольклор, локальна історія тощо);
- сформулюйте проблему, яку має розв'язати ваш проєкт;
- продумайте назву та формат проєкту;
- визначте цільову аудиторію;
- опишіть ключові моменти;
- створіть презентацію та представте в аудиторії.

Запитання для самоперевірки

1. Як ви розумієте термін «проєктна діяльність»?
2. Поясніть, що таке «національний контекст» і чому його розуміння є критично важливим для розробки сучасного проєкту з українознавства?
3. Які ви знаєте сучасні проєкти, що присвячені українській міфології?
4. Назвіть приклади сучасних проєктів, які ефективно популяризують українознавство серед молоді.
5. Які формати є найбільш ефективними для медіапроєктів про Україну для школярів?
6. Яка стратегічна роль Українського культурного фонду (УКФ) як державного інвестора?

7. Чи можна вважати українське волонтерство активним інструментом збереження і утвердження національної ідентичності? Чому?
8. Як ви розумієте термін «локальна історія»?
9. Яка роль УКФ у популяризації та збереженні української культури?
10. Як, на вашу думку, можна використовувати матеріали проєкту «Книга-мандрівка. Україна» в ЗДО та початковій школі?

Рекомендована література:

1. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. Т. 30. С. 17–22. URL: <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/448>
2. Вівчарик Н. Українознавство в контексті становлення і розвитку національної освіти: Методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 42 с.
3. Кульчицький В. Патріотичне виховання як складова професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. Вип. 1 (44). С. 88–92.
4. Мисливці за правдами: сторінка проєкту в соцмережі Facebook. URL: <https://www.facebook.com/groups/580658164621967>
5. Філіпчук Г., Вовк М., Котун К., Ходацька О. Потенціал українознавчих електронних ресурсів у педагогічній освіті: досвід України і Канади. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Том 78, №4. С. 14–32. URL: <https://www.proquest.com/openview/b8676b272ddbc0fa17fd16b8bca540ae/1?pq-origsite=gscholar&cbl=6515896>
6. Шакурова О. Роль українознавства у зміцненні української національної ідентичності та впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній простір під час російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 4(93). С. 267–275. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/315067>
7. Шумка М. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал*. Вип. 9. Одеса, 2016. С. 180–198. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/16917>
8. Український культурний фонд (УКФ). Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. URL : <https://ucf.in.ua/>
9. Чарівний світ: проєкт збереження та популяризації української міфології. Офіційний сайт. URL : <https://magicworld.com.ua/>

ПОЛІТИКИ КУРСУ

1. Політика щодо відвідування

Здобувач освіти повинен відвідувати всі види занять, передбачені навчальним планом, згідно з розкладом. У разі відсутності здобувача на занятті він зобов'язаний його відпрацювати.

В умовах дистанційного навчання всі правила, які стосувалися очного навчання, зберігаються. Заняття може бути проведене в режимі онлайн згідно з розкладом навчальних занять та на платформі, яку обирає викладач. Усі методичні матеріали розміщено на платформі Google Classroom.

2. Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач освіти повинен самостійно виконати всі завдання практичних занять / лабораторних робіт, а, у випадку запозичень інформації, зобов'язаний коректно її відображати з посилання на першоджерело. Використання будь-яких джерел інформації під час проведення різних форм оцінювання знань (семестровий, підсумковий контроль) заборонено.

Використання інструментів штучного інтелекту в освітній діяльності здійснюється у межах вимог академічної доброчесності. Здобувач освіти зобов'язаний використовувати технології штучного інтелекту відповідально, прозоро та етично, з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності. Використання контенту, створеного ШІ, обов'язково фіксується, – вказується назва застосунку, методики його використання та ін. Учасники освітнього процесу повинні бути уважними до згенерованої ШІ інформації та розглядати її як «неперевірений вихідний матеріал».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

3. Політика щодо дотримання термінів виконання завдань

Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання практичних занять / лабораторних робіт у терміни, які встановлює викладач. Індивідуальну роботу здобувач освіти виконує самостійно, відповідно до методичних вказівок та визначених викладачем завдань і термінів. У випадку відсутності здобувача освіти на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява з поважної причини) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю (заліку / екзамену) здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати усі теми / лабораторні роботи. Ліквідація заборгованості відбувається під час проведення консультацій з освітнього компонента за графіком, визначеним викладачем.

4. Політика щодо визнання результатів неформальної освіти (за бажанням викладача)

Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулю, темі (темам), що передбачені робочою програмою освітнього компонента, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно з «Положенням про порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, у Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базова

1. Виховні засади утвердження української національної ідентичності. Методичний посібник / Журба К. О., Бех І. Д., Канішевська Л. В., Корнієнко А. В., Малиношевський Р. В., Рейпольська О. Д. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 124 с.
2. Вівчарик Н. Українознавство в контексті становлення і розвитку національної освіти: Методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 42 с.
3. Віннічук А. Усна народна творчість: навч. посібник. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 304 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051716.pdf>
4. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. шосте, виправл. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 448 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/25148/1/vyb_lekts_ukr_folk.pdf
5. Давидюк В. Круглий рік (досліди з поля календарної обрядовості Західного Полісся): монографія. Луцьк: Вежа-друк, 2019. 244 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19391/1/krugl_rik15.02.pdf
6. Історія української державності: конспект лекцій для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти неісторичних спеціальностей / укл. Т. Батюк та ін. Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2023. 168 с.
7. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Науково-дослідний інститут українознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=qp1v6dl_e96tskgjrbrnrfpprm2
8. Кононенко П., Пономаренко А. Українознавство: Конспект лекцій. Київ: МАУП. 392 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ukr_znavstvo.pdf
9. Українознавство : навчально-методичний посібник / упор. В. Гончарук. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Наук.-досл. лабораторія «Проблеми підготовки студентів-філологів до українознавчої роботи в школі» [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 122 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/16343>
10. Українознавство : навчальний посібник / укл. Терешко І. Г., Гончарук В. А., Йовенко Л.І. 2-ге вид. Умань, 2017. 265 с.

2. Допоміжна

1. Бевз Т. Вплив глобалізації на утвердження національної ідентичності в умовах війни: виклики і загрози. *Українознавство*. 2022. № 3. С. 8–27. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/263588>
2. Білавич Г., Оліяр М., Піддубрівна І. Розвиток національно-мовної особистості учня початкової школи у вимірі новітнього етапу розбудови української освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 10. С. 41–46. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/248346/245686>
3. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. Т. 30. С. 17–22. URL: <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/448>
4. Братко-Кутинський О. Феномен України: наукове дослідження. Київ: Центр учбової літератури, 2022.
5. Волковічер Т. Вербальні тексти у народній вишивці XIX – першої половини XX ст.: генеза, семантика, прагматика. Київ: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2019. 173 с.

6. Горбач Н. В. Маркери української ідентичності в сучасному медіапросторі. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Вип. XII/2. С. 139–152. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45823/37807>
7. Горбач Н. В., Стрельбіцька О. О. Вплив медіакультури на формування лексики сучасної молоді. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. Вип. 2. URL: <http://academystudies.volyn.ua /index.php/humanities/index>
8. Давидюк В., Ковальчук Л. Поетика західнополіського весілля: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 532 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/23583/1/Poetyka.pdf>
9. Калакура Я. Українознавство у викликах у війні московії проти України. *Українознавство*. 2023. № 1. С. 15–26. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/275027>
10. Ковалів Ю. Історія української літератури: кін. XIX – поч. XXI ст.: підручник. У 10-ти т. Т. 7: Випробування репресіями і війною. К.: ВЦ «Академія», 2020. 528 с.
11. Ковалів Ю. Історія української літератури: кін. XIX – поч. XXI ст.: підручник. У 10-ти т. Т. 8: Еміграційні колізії письменства. К.: ВЦ «Академія», 2021. 592 с.
12. Кульчицький В. Патріотичне виховання як складова професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. Вип. 1 (44). С. 88–92.
13. Мушкетик Л. Рід / родина як основа життєдіяльності українського етносу (за фольклорними джерелами кінця XIX – початку XX століття). *Філологічні трактати*. 2021. Т. 13. № 2. С. 62–74.
14. Олійник Л. Концептуальна основа виховання патріотизму молоді в умовах повномасштабного російського вторгнення. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2023. № 2. С. 100–111. URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/24/27>
15. Наливайко С. Про специфіку українознавства як науки. *Українознавство*. 2019. № 1(70). С. 14–25. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/164711>
16. Отрошко Л. Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в умовах російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 3(92). С. 207–221. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/312759>
17. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія. К.: Видавництво імені Соломії Павличко «Основи»; Видавництво «Stretovych», 2024. 632 с.
18. Петрук Н. Викладання українознавства у вищій школі як національна потреба. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 1(24). С. 353–366. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/649/598>
19. Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с.
20. Рафальський О., Калакура Я., Коцур В., Юрій М. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 1. 432 с.; Кн. 2. 536 с.
21. Стефанюк С., Кобець О., Лантух В., Лантух А. Духовна культура як основа становлення української нації: монографія / гол. ред. В. Лантух. Краматорськ: ЦТРІ «Друкарський дім», 2020. 391 с.

22. Фаріон І. Мова – краса і сила: суспільно-креативна роль української мови в ХІ – середині ХІХ ст.: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 224 с.
23. Філіпчук Г., Вовк М., Котун К., Ходацька О. Потенціал українознавчих електронних ресурсів у педагогічній освіті: досвід України і Канади. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Том 78, №4. С. 14–32. URL: <https://www.proquest.com/openview/b8676b272ddbc0fa17fd16b8bca540ae/1?pq-origsite=gscholar&cbl=6515896>
24. Філіпчук О. Проблема формування національної ідентичності: теоретичний аспект. *Наукові записки*. 2024. Вип. 213. С.369–373. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1804/1775>
25. Шакурова О. Роль українознавства у зміцненні української національної ідентичності та впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній простір під час російсько-української війни. *Українознавство*. 2024. № 4(93). С. 267–275. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/315067>
26. Шумка М. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал*. Вип. 9. Одеса, 2016. С. 180–198. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/16917>
27. Drabant S. Kultura jako oręż i tarcza w warunkach wojny. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Vol. XII/2. pp. 153–161. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/45824/37808>
28. Snyder Timothy. Making of Modern Ukraine. Lecture 1. *Thinking about...* February, 2023. URL: https://snyder.substack.com/p/making-of-modern-ukraine-lecture?utm_source=post-email-
29. Snyder Timothy. Why the Ukrainian Victory is Important for the World? [Електронний ресурс]. *Український інститут національної пам'яті*. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst/dr-timothy-snyder-why-the-ukrainian-victory-is-important-for-the-world>

3. Інформаційні ресурси

1. Вісник Львівського університету. Серія: філологічна [Електронний ресурс]. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/philology>
2. Електронна бібліотека «Культура України» (Національна бібліотека імені Ярослава Мудрого). [Електронний ресурс]. URL: <https://elib.nlu.org.ua/>
3. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського : офіс. сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.etnolog.org.ua>.
4. Книга-мандрівка. Україна. [Електронний ресурс]. URL: https://www.youtube.com/channel/UCHq5vXBXgKpU0_Nxl8pDKyw
5. Лабораторія фольклористичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. URL: <http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/>
6. Література. Фольклор. Проблеми поетики: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. URL: https://philology.knu.ua/nauka/publicatsiyna_actyvnist/vydannya_if/lit-folk-probl-poet/
7. Мисливці за правдами: сторінка проєкту в соцмережі Facebook. URL: <https://www.facebook.com/groups/580658164621967>
8. Народна творчість та етнологія : журнал Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського : офіційний сайт. [Електронний

- ресурс]. URL: <http://nte.etnolog.org.ua/>.
9. Українознавство. Академічний журнал, присвячений маловивченим проблемам історії та теорії українознавства [Електронний ресурс]. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/>
 10. Український культурний фонд (УКФ). Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. URL : <https://ucf.in.ua/>
 11. Український інститут національної пам'яті. Офіційний сайт. URL: <https://uinp.gov.ua/>
 12. Фольклористичні зошити. Збірник наукових праць [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/14127>
 13. Чарівний світ: проєкт збереження та популяризації української міфології. Офіційний сайт. URL : <https://magicworld.com.ua/>
 14. «Як українці українською заговорили»: просвітницький фільм від каналу «Суспільне. Культура». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2TqtNB5XSUM>
 15. Diasporiana. Електронна бібліотека. URL: <http://diasporiana.org.ua/>
 16. UKulture: Платформа для знайомства з українською культурою. Від професійних дослідників та дослідниць культури. З любов'ю, без шароварщини та кліше. URL: <https://uculture.com.ua/>